

СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ В МАЛОМУ ТА СЕРЕДНЬОМУ БІЗНЕСІ

У сучасних умовах постійних змін у податковому законодавстві та економічній нестабільності особливий акцент ставиться на розробку ефективних стратегій податкового планування. Для малого та середнього бізнесу (МСП) податкове планування є не лише інструментом зниження фіскальних витрат, а й важливим елементом забезпечення фінансової стійкості, підвищення конкурентоспроможності та досягнення сталого розвитку. Наприклад у 2023 році в Україні було зареєстровано понад 2 млн ФОП, які сплатили 15,2 млрд гривень єдиного податку.

Стратегічне податкове планування у сфері малого та середнього підприємництва є визначальним елементом збереження фінансової стабільності, підвищення рівня конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку підприємницького сектору економіки. У контексті динамічних змін зовнішнього середовища податкове планування слід розглядати як ключову управлінську концепцію, спрямовану на мінімізацію фінансових ризиків та оптимізацію використання наявних ресурсів. Так лише за 2024 рік кількість зареєстрованих ФОПів зросла більше ніж на 119 тис. осіб, що свідчить про високий рівень підприємницької активності навіть у період економічної нестабільності.

Концепція податкового планування реалізується через превентивну та адаптивну моделі податкового планування. Превентивна модель податкового планування ґрунтується на завчасному врахуванні можливих ризиків через прогнозування змін у податковому законодавстві, оптимальний розподіл доходів і витрат, а також створення фінансових резервів для подолання непередбачуваних обставин. Адаптивна модель, навпаки, вирізняється оперативністю та гнучкістю у реагуванні на зовнішні виклики. Вона надає можливість підприємствам зберігати стійкість фінансових позицій та гарантувати виконання законодавчих зобов'язань. Поєднання превентивного й адаптивного підходів формує збалансовану систему податкового управління, яка враховує стратегічні довгострокові завдання бізнесу разом із досягненням короткострокових результатів його розвитку.

У практиці малого й середнього бізнесу ключовою метою податкового планування постає забезпечення оптимального балансу між дотриманням норм законодавства та економічною доцільністю здійснення податкових платежів. Ефективність запроваджених механізмів податкового планування значною мірою залежить від рівня податкової обізнаності підприємців, професійних компетенцій бухгалтерських працівників та передбачуваності й стабільності нормативної бази. За оцінками аналітичних досліджень, середні витрати підприємства на дотримання податкових вимог (звітуння, облік, консультації) сягають приблизно 100 тис. грн на рік, що свідчить про суттєвий адміністративний тиск навіть при формальному дотриманні норм законодавства.

Спрощена система оподаткування виступає однією з важливих складових адаптивного підходу до податкового регулювання, сприяючи легалізації підприємницької діяльності, зниженню адміністративного навантаження та забезпеченню стабільної діяльності малого бізнесу. Однак актуальною залишається потреба в удосконаленні механізмів контролю за функціонуванням спрощеної системи оподаткування. Це необхідно для уникнення зловживань та підтримання її ролі як інструменту розвитку малого та середнього підприємництва.

Результати проведеного дослідження свідчать про те, що ефективне податкове планування є важливим елементом стратегічного управління малими та середніми підприємствами. Запровадження превентивних і адаптивних підходів дозволяє не лише мінімізувати податкові ризики, але й підвищити адаптивність управлінських рішень, сприяючи забезпеченню стабільного розвитку навіть у контексті динамічних змін податкової політики. Спрощена система оподаткування виконує суттєву підтримуючу функцію для малого бізнесу, однак потребує подальшого вдосконалення з метою досягнення оптимального балансу між фіскальними інтересами держави та економічними потребами підприємницької спільноти.

Список використаних джерел

1. Ключ Ю., Мохамед С. Х. І. Впровадження податкового планування на промисловому підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/761>
2. Огренич Ю., Меньяло В., Забеліна Д. Податкове планування та прогнозування на підприємствах: теоретико-методичні засади, особливості та напрями вдосконалення. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 4(51). С. 27-36. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1075>.
3. Шарманська В., Заверуха Т. Оптимізація оподаткування підприємств в сучасних економічних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-70>.